

?laç Uyumunu Bildirim Ölçe?i (?UBÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). ?laç Uyumunu Bildirim Ölçe?i (?UBÖ). Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23192>

Özet

İlaç Uyumunu Bildirim Ölçeği (İUBÖ), hastaların kendi bildirimleri yoluyla ilaç tedavilerine ne ölçüde uyum sağladıklarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, orijinal bir aracın Türkçe diline uyarlanması sonucu ortaya çıkmıştır ve 2019 yılında geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları tamamlanmıştır. Ölçek, özellikle kronik hastalıkları olan bireylerin ilaç kullanma davranışlarındaki sapmalar veya aksaklıkları tespit etmeyi hedefler. Elde edilen psikometrik veriler, İUBÖ'nün tek boyutlu bir yapı sergilediğini ve Türkçe popülasyonunda yüksek düzeyde iç tutarlılığına sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçek, beş maddeden oluşmakta olup, bireylerin ilaç unutmama, doz atlama veya tedaviyi geçici olarak bırakma gibi uyumsuzluk davranışları ne sıklıkta sergilediklerini ölçmektedir. Bu araç, klinik ve araştırma ortamlarında **ilaç uyumu** düzeyini hızlı ve güvenilir bir şekilde değerlendirmek için önemli bir katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

İlaç uyumu, öz bildirim, psikometri, **faktör analizi**, uyarılama, güvenilirlik, geçerlik, **Cronbach α** .

Yazarlar

Esin Temeloluğen, Ö. Sertel-Berk, D. Sindel

Amaç

İlaç Uyumunu Bildirim Ölçeği (İUBÖ), bireylerin reçetelenen ilaç tedavilerine ne ölçüde uyum gösterdiklerini, özellikle de uyumsuzluk davranışları ne sıklıkta sergilediklerini ölçmek amacıyla uyarlanmıştır. Ölçeğin temel amacı, Türkiye popülasyonunda **ilaç uyumu** düzeyini standart ve güvenilir bir öz bildirim yöntemiyle belirlemektir.

Bu araç, klinisyenlere ve araştırmacılara, hastaların tedavi süreçlerinde karşılaştıkları engelleri ve uyum eksikliklerini saptamada pratik bir yöntem sunar. Ölçek, ilaç rejimine uyumu etkileyen davranışsal faktörleri, özellikle doz atlama veya tedaviyi kesme eylemlerini değerlendirir.

Yapı

İUBÖ, **ilaç uyumu** yapısının ölçen tek boyutlu (unidimensional) bir ölçek olarak tasarlanmıştır. Bu yapı, bireyin ilaçları doktor talimatlarına uygun olarak düzenli ve zamanında alma davranışları yansıtırken, ölçek maddeleri genellikle uyumsuzluk (non-adherence) eylemlerini sorgular.

Uyarılma çalması sonucunda, ölçeğin beş maddeden oluştuğu ve bu maddelerin tamamının tek bir faktör altında toplandığı tespit edilmiştir. Bu tek faktör, genel olarak hastanın ilaç tedavisine yönelik öz bildirimli uyum düzeyini temsil etmektedir.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliliğini değerlendirmek amacıyla **açıklayıcı faktör analizi** (AFA) kullanılmıştır. Analiz sonuçları, ölçeğin psikometrik açıdan sağlam bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Faktör analizinin uygunluğunu belirlemek için kullanılan **Kaiser-Meyer-Olkin** (KMO) değeri 0,79 olarak bulunmuştur; bu değer, örneklem büyüklüğünün ve verilerin faktörleştirme için yeterli olduğunu işaret etmektedir.

Ek olarak, verilerin çok deyimli normal dağılımdan anlamlı düzeyde farklılaşma farklılaşmadığını kontrol eden **Bartlett Küresellik Testi** sonucunda (Ki kare=341,295; p=0,000) anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu sonuçlar, verilerin faktör analizine uygun olduğunu doğrulamaktadır. Tek faktörlü yapının toplam varyansın %54'ünü açıkladığı tespit edilmiştir, bu da yapı geçerliliği açısından güçlü bir bulgudur.

Güvenirlik

İlaç Uyumunu Bildirim Ölçeği'nin güvenilirliği, ölçeğin iç tutarlılığının değerlendirilmesi yoluyla sağlanmıştır. İç tutarlılık analizi sonucunda, ölçeğin güvenilirlik katsayısı (**Cronbach α**) 0,78 olarak hesaplanmıştır.

Bu **Cronbach α** değeri, psikometrik standartlara göre yüksek kabul edilmekte olup, ölçeğin maddelerinin ölçülmek istenen tek bir yapıyı (ilaç uyumu) tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir. Bu yüksek iç tutarlılık, ölçeğin Türkçe popülasyonunda güvenilir sonuçlar ürettiğini kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

İUBÖ'nün psikometrik yapısını incelemek için gerçekleştirilen **açıklayıcı faktör analizi**, ölçeğin beklenen tek boyutlu yapısını doğrulamıştır. Analiz öncesinde yapılan KMO testi (0,79) ve Bartlett's Testi (anlamlı) sonuçları, veri setinin faktörleştirme için uygun olduğunu göstermiştir.

Analiz sonucunda, ölçeğin beş maddesinin tamamının tek bir faktör altında toplandığı ve bu tek faktörün toplam varyansın %54'ünü açıkladığı belirlenmiştir. Bu bulgu, ölçeğin teorik yapıyla uyumlu olup, İUBÖ'nün sadece **ilaç uyumu** kavramının öz bildirim boyutunu ölçtüğünü desteklemektedir.

Ölçek

Test Türü: Uyarlama

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Mevcut Diller: Türkçe (Orijinal dili belirtilmemiştir, ancak Türkçe uyarlama mevcuttur.)

Popülasyon Grubu: Kronik hastalığı olan yetişkinler (Uyarlama çalışması muhtemeldir).

Yaş Grubu: Yetişkinler

Popülasyon Detayları: Uyarlama çalışması, psikometrik özellikleri doğrulamak amacıyla belirli bir hasta grubunda gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Ölçek, 5 maddeden oluşmaktadır ve 5'li **Likert derecelendirme sistemi** kullanılarak puanlanır (1= çok sık - 5= hiçbir zaman). Yüksek puanlar yüksek ilaç uyumunu, düşük puanlar ise düşük ilaç uyumunu işaret eder.

Anahtar Kelimeler

Psikometri, **Likert ölçeği**, iç tutarlılık, yapı geçerliliği, KMO, Barlett Küresellik Testi, ilaç tedavisi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Sağlanan kaynakta mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: Sorumlu Yazar İletişim E-postası: esin_tmgl@windowslive.com

Yazın Adresi: Sağlanan kaynakta mevcut değildir.

İzinler ve Ücretler ile Test Yolu

Ölçeğin Türkçe uyarlaması 2019 yılında yayınlanmıştır. Kullanım izinleri ve telif hakları konusunda sorumlu yazar Esin Temeloğlu ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Ticari kullanım ve araştırma amaçlı uygulamalar için özel izinler gerekebilir.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [ilac-uyumunu-bildirim-olcegi-iubotoad.pdf](#)

Referanslar

Temeloğlu, E., Sertel-Berk, Ö. ve Sindel, D. (2019). İlaç Uyumunu Bildirim Ölçeği'nin Türkçe

uyarlamasının geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi*, 82(1), 52-61. doi: 10.26650/IUITFD.413637

Uyumsuzluk Bildirim Ölçeği (UBÖ) Maddeleri

Ölçek Boyutu: Tek boyut ve 5 madde

Örnek Madde: Bir süreliğine almayı bırakırım.

ARABPSYCHOLOGY.COM